

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

להורדת הפעילות
בגרסת word
[לחץ כאן](#)

חג החנוכה - על משמעויות החג

חג החנוכה חל בכ"ה בכסלו ונמשך שמונה ימים. המסורת היהודית קושרת את החג למלחמת החשמונאים ביוונים, ניצחון מעטים מול רבים. המלך אנטיוכוס אפיפנס ביקש לחזק את האופי היווני של ממלכתו, וזאת באמצעות הפיכת ערים קיימות – ובכלל זה ערים יהודיות – לערים יווניות ואליליות. במסגרת מדיניות זו הפך אנטיוכוס את ירושלים לעיר יוונית, והעביק לה את השם היווני – אנטיוכיה, על שמו. המאבק בין החשמונאים ליוונים היה בעיקרו מאבק על רקע דתי ותרבותי. אנטיוכוס גזר גזירות נגד היהודים שבעקבותיהן פרץ במודיעין המרד בהנהגתו של מתתיהו החשמונאי ומשם התפשט לירושלים. שיאו של הניצחון בא לידי ביטוי בכיבוש ירושלים מחדש וטיהור המקדש. בכ"ה בכסלו בשנת 164 לפני הספירה נחנך בית המקדש מחדש. החשמונאים קבעו תאריך זה כחג החנוכה ומאז ועד היום הוא נחוג בתפילה ובשמחה בכל קהילות ישראל. עם הקמת התנועה הציונית המודרנית קבל סיפור ניצחונם של החשמונאים משמעות חדשה. התנועה הציונית אימצה את מאבק המכבים ואת חג החנוכה כסמל לתחייה הלאומית.

מטרה

לעמוד על משמעויות החג, הערכים הגלומים בו וסמליו.

מהלך הפעילות

אישי במליאה

המנחה יבקש מכל אחד מהמשתתפים להשלים את המשפט: "חנוכה בשבילי זה..."

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

קבוצתי

המשתתפים יתחלקו לקבוצות בנות 4-5 משתתפים

- א. המשתתפים יספרו זה לזה כיצד הם חוגגים את החג בביתם, מהם המנהגים והמסורות האופייניות לחג המתקיימים במשפחתם.
- ב. המנחה יחלק לכל קבוצה כרטיס (נספח) ובו קטע המתייחס לחג ולמשמעויותיו ויבקש מהם לדון בשאלות שבכרטיס המשימה הקבוצתית.

כרטיס משימה קבוצתית

1. אילו מושגים שעלו בשלב הראשון של הפעילות קשורים למקור בו עיינתם?
 2. אילו ערכים וסמלים מופיעים במקור?
 3. ציינו מה התחדש לכם מתוך קטע המידע שקבלתם.
- כל קבוצה תבחר בנציג שיציג את עיקרי הדברים שעלו בדיון בפני המליאה.

במליאה

דיווח הקבוצות.

שאלות לדיון:

1. מהם המקורות לחג? אילו ערכים גלומים בחג?
2. כיצד תחגגו את החג בביתכם? מה תרצו להוסיף? ומה תרצו לשנות?
3. מה תרצו להעביר לדורות הבאים?

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

נספח – קטעי מקור

כרטיס מס' 1

וכך אמר יהודה המכבי ללוחמיו לפני יציאתם לכיבוש ירושלים:

"חברי, לא תזדמן לכם שעה אחרת, שיש בה הכרח גדול יותר בעוז נפש ובבוז לסכנות משעה זו, שכן אם נילחם עכשיו באומץ לב – ניתן לנו לשוב ולזכות בחרות... לעבוד את אלוהים. ומכיוון שבידכם הדבר בשעה זו, לשוב ולהשיג את החירות הזאת ולחדש [את] חיינו באושר ובברכה... על פי החוקים ומנהג האבות – או לשאת את החרפה הגדולה ביותר, ולהשאיר [את] גזעכם ללא זרע לכשתהיו רכי לב במערכה (במלחמה). הילחמו לפי כורח השעה והאמן תאמינו שבמותכם למען פרסי הניצחון, כגון – חירות, מולדת, חוקים ודת, תזכו לתהילת עולם. היכנו אפוא ברוחכם, כי מחר עם שחר תתנגשו עם האויב".

יוחא בן מתתיהו סדמוניות היהודית חלק 1 חפר שויה עשור חרות לצרית: אררה שליו

כרטיס מס' 2

המאבק בין היהודים ליוונים היה בראש ובראשונה מאבק דתי ותרבותי – ולא מאבק לאומי. מרד החשמונאים פרץ על רקע גזירות הדת הקשות של אנטיוכוס נגד היהודים – גזירות ללא תקדים בתולדות ישראל. המרד פרץ במודיעין – שיאו היה הניצחון בכיבוש ירושלים מחדש, בטיהור בית המקדש מן הפסילים ועבודת האלילים. החשמונאים, בהנהגתו של יהודה המכבי חנכו בכ"ה בכסלו שנת 164 לפני הספירה את בית המקדש וקבעו אותו כחג החנוכה. מאז ועד היום בקהילות ישראל השונות חוגגים את חג החנוכה בתפילה ובשמחה. במשך שמונה ימים מדליקים נרות. בתפילת העמידה (תפילת שמונה עשרה) ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "על הניסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו..."

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

ברטיס מס' 3

מצוות הדלקת נרות חנוכה חלה על כל קהילות ישראל.
עם השנים קהילות ישראל ברחבי העולם פתחו מנהגים
ומסורות אופייניות לכל קהילה וקהילה.
בירושלים נהגו ילדים לעבור מבית לבית לשיר שירים בלאדינו ולבקש שמן, קמה, שום ובצל.
בילדים בתימן עברו מבית לבית בידיהם פנסים קטנים מנייר ובתוכם נרות מאורים.
מנהג "מעוה חנוכה" התפתח במערב אירופה.
במרבית קהילות ישראל מקובל להכין סופגניות ולביבות מטוגנות בשמן לזכר נס פך השמן

ברטיס מס' 4

ישנן מספר מסורות לגבי מנהג הדלקת הנרות בחנוכה.
מסורת אחת מתבססת על הדלקת הנרות הראשונה במקדש לאחר טיהורו בידי החשמונאים:
החשמונאים לא יכלו להשתמש במנורת בית המקדש, שנבזזה בידי אנטיוכוס יחד עם שאר כלי
המקדש, ולכן נאלצו להדליק נרות במקדש בשיפודים של ברזל – וכך עשו במשך שמונה ימים.
ולזכר אותה הדלקה ראשונה, שנמשכה שמונה ימים, קבעו את המנהג להדליק נרות במשך
שמונת ימי החנוכה (מגילת תענית פרק ט).

מסורת שניה מתייחסת לנס פך השמן
המסבירה את הדלקת הנרות על רקע נס החנוכה – נס פך השמן: לאחר שהחשמונאים טיהרו את
המקדש וביקשו להדליק את המנורה שעמדה בבית המקדש חיפשו במה להדליק ולבסוף הם
מצאו רק פך שמו אחד קטן שלא נטמא בידי היוונים. כמות השמן שבפך יכלה להספיק להדלקת

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות